

REGULAMIN STOPNI HARCERZY

I. Stopnie

1. Stopień harcerski stanowi potwierdzenie rzetelnej pracy nad sobą oraz wyrobienia harcerskiego.
2. Kierunki pracy nad sobą są określone w sylwetkach stopni, a poziom wyrobienia harcerskiego w wymaganiach na stopnie. Sylwetki stopni stanowią załącznik do regulaminu, a wymagania na stopnie wprowadza rozkazem Naczelnik Harcerzy.
3. Harcerz może zdobyć stopnie wymienione w tabeli:

Nazwa stopnia (nazwa skrócona)	Wiek zdobywania stopnia	Oznaczenie na mundurze
młodzik (mł.)	11–13 lat	Krzyż Harcerski
wywiadowca (wyw.)	12–14 lat	srebrna lilijka na Krzyżu
ćwik (ćw.)	13–16 lat	złota lilijka na Krzyżu
harcerz orli (HO)	15–18 lat	złote: lilijka i krąg na Krzyżu
harcerz Rzeczypospolitej (HR)	powyżej 17 lat	złote: lilijka, krąg i wieniec na Krzyżu

4. Oznaczenia stopni na mundurze wskazane są w tabeli w ust. 3. Stopnie mogą być dodatkowo oznaczone na bluzach mundurowych, mundurach polowych i okryciach wierzchnich za pomocą naszywek, których wzory i umiejscowienie określa rozkazem Naczelnik Harcerzy.

II. Zdobywanie stopni

5. Zdobywanie pierwszego stopnia rozpoczyna się z chwilą wstąpienia do drużyny, a każdego kolejnego z chwilą zdobycia poprzedniego.
6. Harcerz nie może rozpocząć zdobywania innego stopnia niż przewidziany dla jego wieku, zgodnie z tabelą w ust. 3.
7. Harcerz, który zdobywa stopień z pominięciem jednego lub kilku poprzednich, musi wykazać się wiedzą i umiejętnościami określonymi w wymaganiach na zdobywany stopień oraz wszystkie poprzednie.

III. Wymagania

8. Stopień jest przyznawany harcerzowi, który:
  - a) wykazał się efektywną pracą nad sobą, przybliżającą go do sylwetki stopnia, realizując zadania indywidualne zaakceptowane przez drużynowego lub kapitułę stopnia;

- b) wykazał się wymaganą wiedzą i umiejętnościami oraz zdobył sprawności określone w wymaganiach na dany stopień;
- c) w trakcie zdobywania stopnia zdobył dowolne wybrane przez siebie sprawności, inne niż wymagane na ten stopień, o łącznej liczbie gwiazdek określonej w wymaganiach na dany stopień;
- d) brał aktywny udział w życiu zastępu i drużyny w okresie zdobywania stopnia;
- e) po spełnieniu powyższych warunków zaliczył próbę końcową (np. terenowy bieg harcerski bądź wyczyn), wyznaczoną przez drużynowego – dotyczy obowiązkowo stopni młodzika, wywiadowcy i ćwika (*w przypadku ćwika, aby przystąpić do próby końcowej, harcerz musi mieć skończone 14 lat*).

9. Celem zadań indywidualnych jest dążenie do ideałów wskazanych w Prawie Harcerskim poprzez kształtowanie postaw, cnót i cech charakteru, tworzenie pożytecznych nawyków, zgodnie z potrzebami i możliwościami harcerza. Zadania indywidualne dotyczą następujących obszarów:

- a) Bóg, wiara i duchowość;
- b) siła charakteru;
- c) rozum i intelekt;
- d) zdrowie i sprawność fizyczna;
- e) małe ojczyzny, Polska i świat;
- f) rodzina i wybór życiowej drogi;
- g) służba;
- h) pasje i umiejętności;
- i) kultura i komunikacja;
- j) przyroda i puszczaństwo.

10. Harcerz, z pomocą drużynowego lub opiekuna próby, dokonuje samooceny, wskazuje cele i techniki pracy nad sobą i wyznacza zadania indywidualne – zgodnie ze swoją wizją dalszego rozwoju. Ich liczba powinna być dostosowana do zdobywanego stopnia oraz indywidualnych potrzeb i możliwości harcerza.

11. Istnieje możliwość zmiany zadania indywidualnego, jeśli przestało ono odpowiadać postawionym celom lub wizji dalszego rozwoju.

12. Harcerz, który spełnił wymaganie lub zrealizował zadanie indywidualne, zgłasza to drużynowemu, wyznaczonej przez niego osobie, opiekunowi lub kapitule, w celu potwierdzenia zaliczenia.

13. Jeżeli próba końcowa lub zadanie indywidualne ma charakter wyczynu, to harcerz bezpośrednio przed przystąpieniem do niego powinien ocenić swoje możliwości i zadeklarować gotowość do jego wykonania. Na każdym etapie wykonywania wyczynu harcerz może również wycofać się z próby jego realizacji.

IV. Przyznawanie stopni

14. Drużynowy przyznaje stopnie rozkazem, po stwierdzeniu spełnienia przez harcerza wszystkich warunków określonych w ust. 8, z uwzględnieniem ust. 17, 18 i 19.

15. Jeśli postawa harcerza jest sprzeczna z Prawem Harcerskim, drużynowy może nie przyznać mu stopnia i wyznaczyć dodatkowe zadania indywidualne, pomimo spełnienia wszystkich warunków określonych w ust. 8.

16. Bezpośrednio po przyznaniu pierwszego stopnia drużynowy dopuszcza harcerza do złożenia Przysięgi Harcerskiej. Przysięga Harcerską odbiera instruktor Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

17. Drużynowy przyznaje stopień harcerza Rzeczypospolitej na wniosek kapituły, przed którą harcerz realizował stopień.

18. Drużynowy w stopniu co najmniej podharcmistra może, w szczególnych sytuacjach i za zgodą hufcowego, przyznawać stopień harcerza Rzeczypospolitej z własnej inicjatywy, po wykonaniu przez harcerza wyznaczonych zadań.

19. Jeżeli drużynowy nie posiada stopnia harcerza Rzeczypospolitej, stopień ten przyznaje odpowiedni hufcowy na wniosek kapituły lub z własnej inicjatywy po wykonaniu przez harcerza wyznaczonych zadań.

V. Opiekunowie i kapituły

20. W ramach zdobywania stopni harcerza orlego i harcerza Rzeczypospolitej zdobywający wybiera sobie opiekuna spośród harcerzy, którzy już ten stopień posiadają. Do zadań opiekuna należy:

- a) pomoc w wyznaczeniu celów rozwojowych i określaniu zadań indywidualnych;
- b) utrzymywanie regularnego kontaktu ze zdobywającym stopień i monitorowanie jego postępów;
- c) wsparcie zdobywającego stopień w realizacji zadań.

21. Do pomocy w realizacji procesu zdobywania stopni harcerza orlego i harcerza Rzeczypospolitej drużynowy może, z uwzględnieniem ust. 25, powołać kapitułę danego stopnia złożoną z minimum trzech harcerzy posiadających ten stopień, w tym instruktora. Do zadań kapituły stopnia należy:

- a) zatwierdzanie kształtu zadań indywidualnych;
- b) ocena i zatwierdzenie wykonania zadań;
- c) wnioskowanie o przyznanie stopnia - do drużynowego lub hufcowego;
- d) dbanie o ciągłość procesu wychowawczego w drużynie lub środowisku harcerskim.

22. Przewodniczącym kapituły harcerza orlego jest drużynowy lub wyznaczony przez niego instruktor.

23. Przewodniczącym kapituły harcerza Rzeczypospolitej jest instruktor w stopniu co najmniej podharcmistra – drużynowy lub inny wyznaczony przez niego instruktor.

24. Przewodniczący kapituły harcerza Rzeczypospolitej jest odpowiedzialny za współpracę z innymi kapitułami tego stopnia działającymi na terenie chorągwi, w celu wymiany doświadczeń i promowania dobrych wzorców.

25. Jeśli drużynowy nie jest harcerzem Rzeczypospolitej, kapitułę harcerza Rzeczypospolitej, o której mowa w ust. 21, powołuje hufcowy na wniosek drużynowego.

26. Na wniosek zainteresowanych drużynowych hufcowy lub komendant chorągwi powołuje wspólną kapitułę dla danych drużyn.

VI. Uprawnienia i obowiązki

27. Za organizację i bezpieczeństwo procesu zdobywania stopni odpowiada drużynowy.

28. Drużynowy rozstrzyga sytuacje sporne oraz decyduje w sprawach wyjątkowych.

29. Jeżeli elementem zdobywania stopnia jest wyczyn, to jego formę i warunki wykonania, w zakresie bezpieczeństwa, zaproponowane przez drużynowego, zatwierdza hufcowy lub, jeśli wyczyn ma być wykonany w trakcie obozu lub zimowiska, komendant/ka obozu/zimowiska.

30. Hufcowy lub, odpowiednio komendant/ka obozu/zimowiska może rozkazem zwolnić drużynowego w stopniu co najmniej podharcmistra z obowiązku zatwierdzania wyczynów, ustalając inne zasady sprawdzania bezpieczeństwa wykonania wyczynu.

31. Drużynowy może określić rozkazem dodatkowe wymagania na stopnie obowiązujące wszystkich harcerzy w drużynie.

32. Jeżeli drużynę prowadzi p.o. drużynowego, zakres jego uprawnień w ramach regulaminu stopni określa hufcowy rozkazem powierzającym obowiązki.
33. Zakres i formę współpracy, o której mowa w ust. 24, określa właściwy komendant chorągwi.

MŁODZIK

Młodzik wie, co to znaczy być harcerzem, i chce nim zostać. Potrafi zadbać o siebie. Jest dzielny. Pomaga innym, szczególnie słabszym. Jest dobrym kolegą, synem i uczniem. Odróżnia dobro od zła i stara się być lepszy, niż jest.

WYWIADOWCA

Wywiadowca zasługuje na miano harcerskiego wygi. Doskonali się w technikach harcerskich. Potrafi zadbać o siebie, a także pomaga młodszym w przeżywaniu harcerskiej przygody, nawet podczas złej pogody. Można mu powierzyć samodzielne obowiązki w drużynie. Harcerzem jest nie tylko wtedy, kiedy ma na sobie mundur. Wypełnia powinności, jakie stawia przed nim Prawo Harcerskie. Zna swoje wady i zalety, próbuje pracować nad sobą.

ĆWIK

Ćwik daje sobie radę w każdej sytuacji. To mistrz w technikach harcerskich. Jest pogodny i zaradny, nie załamują go trudności. Odpowiedzialnie wywiązuje się z przyjętych na siebie obowiązków. Jest godny zaufania. Potrafi kierować zespołem i zgodnie w nim współpracować. Jest gotów na każde wezwanie do służby. Daje dobry przykład młodszym. Prawo Harcerskie jest dla niego drogowskazem w każdej sferze życia. Osiąga widoczne efekty w pracy nad sobą.

HARCERZ ORLI

Harcerz orli mierzy wysoko i wyrasta ponad przeciętność — orla jest jego lotów potęgą! Poszukuje i sprawdza, odważnie próbuje nowych rzeczy. Próbuje na nowo, w dojrzały sposób, zrozumieć swoje powinności wynikające z Prawa Harcerskiego, Dekalogu i Przykazania Miłości. Stara się swoim przykładem oddziaływać na otoczenie. Rozwija kompetencje przydatne w aktywnym życiu społecznym i buduje własne opinie o otaczającym go świecie. Jest wrażliwy, potrafi stanąć po stronie słabszego i pokrzywdzonego. Ma własne pole służby, którą pełni z oddaniem, systematycznie i rzetelnie. Wprawia się w planowaniu swojego rozwoju i konsekwentnie zmierza do postawionych sobie celów.

HARCERZ RZECZYPOSPOLITEJ

Harcerz Rzeczypospolitej wymaga od siebie nawet wtedy, gdy inni od niego nie wymagają. Wstępuje w dorosłe życie jako świadomy i aktywny obywatel. W swoich wyborach kieruje się wiarą i chrześcijańskim systemem wartości. Ma marzenia i je realizuje. Wyróżniającymi się postawą i działaniem krzewi harcerskie ideały. Jego życie przepełnione jest miłością do Ojczyzny, pożyteczną służbą Polsce i bliźnim oraz harmonijnym, wszechstronnym rozwojem własnej osoby. Wytrwale podąża obraną drogą.

WYMAGANIA NA STOPNIE HARCERZY

MŁODZIK

Wymagania:

1. Ma wiedzę potrzebną do harcerskich działań:
  - Zna Prawo i Przyrzeczenie Harcerskie.
  - Wie, kim byli Robert Baden-Powell i Andrzej Małkowski.
  - Potrafi zaśpiewać Hymn Harcerski, Modlitwę Harcerską i pieśni obrzędowe śpiewane w drużynie.
  - Rozpoznaje oznaczenia stopni harcerskich i instruktorskich.
  - Rozpoznaje oznaczenia funkcji w drużynie i hufcu (ew. szczepie).
2. Zdobył wymagane sprawności: **Płomień*, **Obserwator*, **Higienista*, **Mistrz musztry*, **Łącznik*, **Bivakowicz*, **Sobieradek obozowy*, **Bystre oko*, **Przyrodnik*, **Chatka Robinsona*, **Kuchcik*, **Rowerzysta*.
3. Zdobył wybrane przez siebie sprawności dodatkowe o sumie czterech gwiazdek¹.

Zadania indywidualne:

- proponowana liczba zadań: 1-3
- czas na wykonanie zadań: do 2 miesięcy

---

¹Jeżeli podczas zdobywania danego stopnia harcerz zdobędzie sprawność z pominięciem wcześniejszych sprawności z tej samej ścieżki, to do sumy gwiazdek wlicza gwiazdki ze zdobytej sprawności oraz z poprzednich sprawności z tej ścieżki.

Przykład: na młodzika zdobył sprawność ****Gospodarz** ze ścieżki „Kwatermistrzostwo”, więc do gwiazdek za sprawności dodatkowe może wliczyć dwie gwiazdki za tę sprawność i jedną gwiazdkę za sprawność ***Sakwa**.

WYWIADOWCA

Wymagania:

1. Ma wiedzę potrzebną do harcerskich działań:
  - Rozpoznaje inne drużyny działające w jego środowisku harcerskim.
  - Wie, kim był bl. ks. phm. S. W. Frelichowski i zna kilka innych postaci z historii ruchu harcerskiego.
  - Zna kilka najważniejszych faktów z historii drużyny i harcerstwa.
  - Zna kilka piosenek śpiewanych w drużynie.
  - Zna strukturę Organizacji Harcerzy ZHR i nazwiska swoich przełożonych do poziomu hufcowego.
  - Rozpoznaje oznaczenia funkcji do poziomu chorągwi włącznie.
1. Zdobył wymagane sprawności: ***Strażnik Ognia, **Terenoznawca, **Sanitariusz, **Sygnalista, **Traper, **Technik Obozowy, **Wartownik, **Tropiciel Zwierzyny, **Botanik, *Zgodny, *Kamyk.*
2. Zdobył wybrane przez siebie sprawności dodatkowe o sumie pięciu gwiazdek².

Zadania indywidualne:

- proponowana liczba zadań: 2-4
- czas na wykonanie zadań: do 4 miesięcy

---

²Jeżeli zdobywając niższy stopień, harcerz zdobył jako dodatkowe sprawności wymagane przy kolejnym stopniu, to musi zdobyć w ich miejsce inne o takiej samej łącznej liczbie gwiazdek.

Przykład: na młodzika zdobył sprawność *Kamyk w ramach sprawności dodatkowych - zatem na wywiadowcę musi zdobyć 5 gwiazdek + 1 dodatkową.

ĆWIK

Wymagania:

1. Ma wiedzę potrzebną do harcerskich działań:
  - Potrafi wyjaśnić, czym ZHR różni się od innych organizacji harcerskich w Polsce.
  - Potrafi scharakteryzować wybrane okresy z historii harcerstwa (np. do 1918 r., XX-lecie międzywojenne, druga wojna światowa, PRL, po 1989 r.).
  - Zna strukturę całego ZHR i nazwiska Komendanta Chorągwi, Naczelnika Harcerzy oraz Przewodniczącej/go ZHR.
  - Rozpoznaje oznaczenia funkcji we władzach naczelnych ZHR.
2. Zdobył wymagane sprawności: ***Kucharz*, ***Włóczęga*, ***Cyklista*, ***Rozjemca*, ***Głaz*.
3. Zdobył trzy sprawności trzygwiazdkowe z działu „Obozownictwo i przyroda” (każdą z innej ścieżki), wykazując mistrzostwo w wybranych technikach harcerskich.
4. Zdobył wybrane przez siebie sprawności dodatkowe o sumie sześciu gwiazdek.

Zadania indywidualne:

- proponowana liczba zadań: 3-5
- czas na wykonanie zadań: do 6 miesięcy

HARCERZ ORLI

Wymagania³:

1. Spełnił wymagania z kategorii:
  - a. Wędrowanie (2 wybrane wymagania):
    - i. Ma umiejętności niezbędne do wzięcia udziału w wybranej specjalistycznej formie kilkudniowej wędrowki (np. rowerowej, kajakowej, górskiej, wspinaczkowej, żeglarskiej, narciarskiej).
    - ii. Umie zorganizować sobie nocleg w bardzo trudnych warunkach (np. jama śnieżna, legowisko na drzewie, szalasy).
    - iii. Umie zaplanować i zorganizować jeden z elementów kilkudniowej wędrowki (np. noclegi, wyżywienie, trasa).
  - b. Praca nad sobą (2 wybrane wymagania):
    - i. Potrafi stosować wybraną formę zarządzania czasem.
    - ii. Umie skutecznie wypracować w sobie pozytywny nawyk.
    - iii. Umie w sposób umiarkowany i rozsądny korzystać z technologii (np. urządzeń mobilnych, internetu).
  - c. Miejsce w społeczeństwie (2 wybrane wymagania):
    - i. Potrafi wykorzystać w praktyce znajomość języka obcego.
    - ii. Zna założenia programowe największych partii politycznych w kraju. Potrafi omówić główne ugrupowania i postacie w samorządzie lokalnym (gmina, powiat) i regionalnym (województwo).
    - iii. Umie brać udział w dyskusji lub debacie, unikając błędów w argumentacji oraz odnosząc się do rozmówców z szacunkiem (np. stosuje założenia komunikacji bez przemocy).
    - iv. Umie wygłosić krótkie (3–5-minutowe) przemówienie popierające dowolną tezę. Umie znaleźć argumenty za tezą, z którą się nie zgadza.
    - v. Potrafi wykonać pracę budowlaną lub remontową z użyciem elektronarzędzi (np. wymiana syfonu, układanie płytek, szpachlowanie, stolarka ogrodowa, ścianka z płyt g-k, skrzynia).
    - vi. Potrafi zarobić i zaoszczędzić pieniądze na wybrany przez siebie cel (np. obóz, rower, sprzęt elektroniczny).

---

³Wymagania na stopień harcerza orlego mogą być realizowane grupowo w ramach pracy drużyny wędrowników. Drużyna wędrowników może na początku roku harcerskiego umówić się, jakie elementy programu będzie realizować w sposób, który umożliwi wędrownikom zdobycie umiejętności potrzebnych do zaliczenia wymagań w danym roku.

- vii. Umie ocenić wiarygodność informacji medialnej oraz dotrzeć do pierwotnego źródła danej informacji. Zna kilka najczęściej popełnianych błędów poznawczych i popularnych technik manipulacyjnych.
- d. Służba:
  - i. Potrafi dotrzymać zobowiązania do regularnej służby – zgodnie z ustaleniami z drużynowym lub kapitułą stopnia.
- e. Wyczyn:
  - i. Odbędzie wyczyn – zaproponowany przez siebie, zatwierdzony przez drużynowego i przeprowadzany zgodnie ze zwyczajem przyjętym w drużynie lub kapitule.

Zadania indywidualne:

- proponowana liczba zadań: 4-6
- czas na wykonanie zadań: do 10 miesięcy

HARCERZ RZECZYPOSPOLITEJ

Wymagania:

Brak. Zdobywanie stopnia harcerza Rzeczypospolitej opiera się w pełni o pracę indywidualną.

Zadania indywidualne:

- proponowana liczba zadań: 5-8
- czas na wykonanie: do 12 miesięcy